

2011

GISTELSTEENWEG

Resultaten archeologisch
onderzoek Gistelsteenweg,
Varsenare (Jabbeke)

Dieter Verwerft

Opdrachtgever:

Comm. VA Gejo Invest

Titel:

Archeologisch onderzoek Gistelsteenweg , Varsenare (Jabbeke)

Vergunningsnummer:

2011/381

Locatie:

Gistelsteenweg 134, Varsenare

Periode:

17 november 2011

Versie:

Eindrapport

Auteur:

Dieter Verwerft

Raakvlak:

Komvest 45

8000 Brugge

T +32 [0]50 44 50 44

F +32 [0]50 61 63 67

E info@raakvlak.be

www raakvlak.be

Veldmedewerkers:

Serge Van Lieferinge en Regy Poppe

Metaaldetectie:

Roland De Cock

Met de medewerking van:

Griet Lambrecht

1.	Inleiding.....	4
2.	Historische situering	5
3.	Bodemkundige situering	6
4.	Archeologische situering.....	7
5.	Veldwerk	8
6.	Besluit	9
7.	Bibliografie	9

1. Inleiding

Naar aanleiding van de bouw van een meergezinswoning op de Gistelsteenweg 134 voert Raakvlak op 17 november 2011 een archeologisch proefonderzoek uit op terreinen van Gejo Invest (zie fig. 1 en 2). Na het slopen van de bestaande bebouwing worden een meergezinswoning, 10 bovengronds en 22 ondergrondse parkeerplaatsen ingericht.

Het archeologisch onderzoek heeft tot doel het inventariseren en waarderen van potentieel archeologisch erfgoed, dat door de geplande werken wordt verstoord. De resultaten worden geëvalueerd om de voordien ongekende, archeologische waarde van het bodemarchief vast te stellen en indien nodig een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving aan te bevelen.

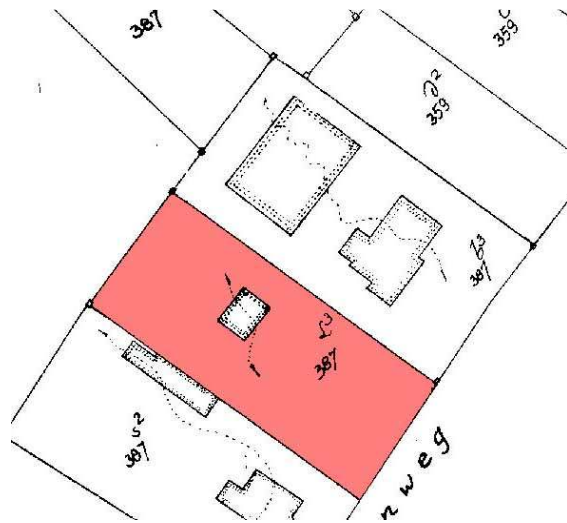

Fig. 1: Het projectgebied in het rood aangeduid op de kadasterkaart

Fig. 2: Het projectgebied aangeduid in het rood op de topografische kaart 1:10.000 (bron: GISWEST)

2. Historische situering

In 1003 verschijnt de eerste vermelding van Varsenare, een dorp ontstaan op de kruising van twee belangrijke tracés, de Oudenburgweg en de Westernieuwweg, op de grens van de polders en het Houtland. Het dorp heeft doorheen zijn geschiedenis flink te lijden onder oorlogsgeweld: in 1488 verwoest Maximiliaan van Oostenrijk Varsenare en ook in de woelige 16e eeuw ondervindt de parochie veel schade. Later zal het dorp zich profileren als welvarend en residentieel, met groot belang voor zowel landbouw als bosbouw.

De Gistelsteenweg, de drukke verbindingsweg tussen Brugge en Gistel aangelegd door de Oostenrijkers in 1755, volgt voor een groot deel het verloop van de wegen die sinds de Romeinse tijd de verschillende dorpen verbinden. De weg typeert zich door heterogene bebouwing, met enkele verspreide historische hoeves. (inventaris.vioe.be) Een kleine studie van het historisch kaartmateriaal dat voor het onderzoeksterrein beschikbaar is bevestigt deze feiten. De Gistelsteenweg is reeds op de kaart van het Brugse Vrije, in de jaren '60 van de 16^e eeuw geschilderd door Pieter Pourbus, herkenbaar (zie fig. 3). Op de detailuitsnede zien we dat de streek rond Brugge zeer rijk is aan omwalde hoeves, maar op de verwachte locatie van het projectgebied is geen bebouwing te ontwaren. Ruim twee eeuwen later werkt de Graaf van Ferraris zijn zogenaamde Kabinetskaart af. Het trace van de Gistelsteenweg kunnen we hier ook duidelijk aflezen (zie fig. 4). Op de kaart wordt het terrein geklasseerd als boomgaard, wat nauw aansluit bij het karakter van het dorp.

Fig. 3: Locatie van het projectgebied aangeduid in het wit op de Pourbus-kaart (1: dorpskern Varsenare, 2: Brugge, 3: projectgebied)

Fig. 4: Locatie van het projectgebied aangeduid in het rood op de Kabinetskaart (bron: KBR)

3. Bodemkundige situering

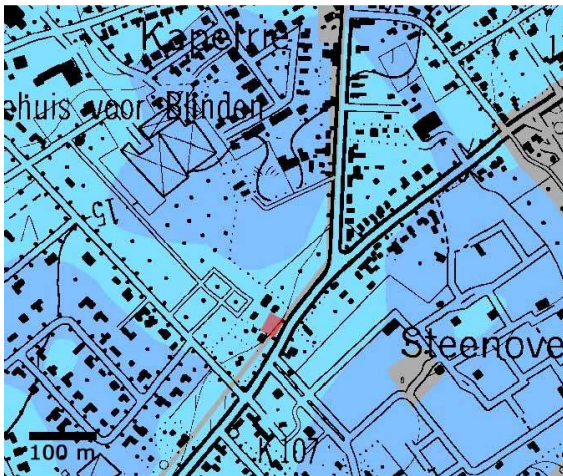

Fig. 5: Projectgebied aangeduid in het rood op de bodemkaart (bron: GISWEST)

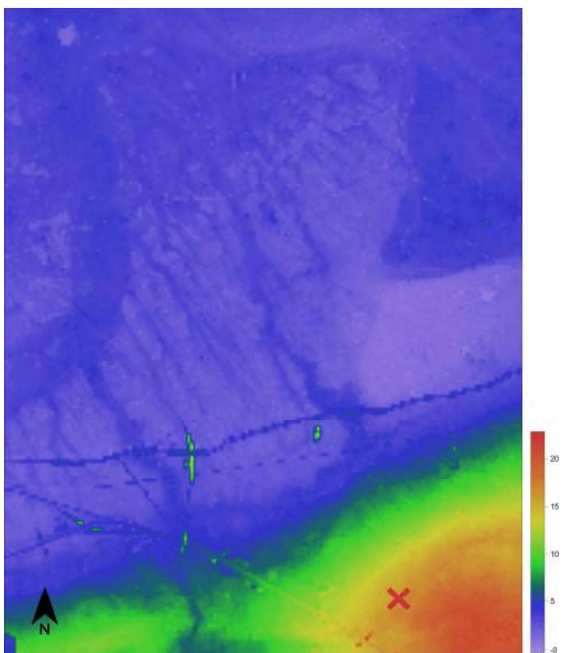

Fig. 6: Projectgebied op het DHM

Zoals eerder vermeldt bevindt Varsenare zich op de grens tussen de polders en de zandstreek. Het projectgebied ligt in die laatste, meer bepaald in het houtland. De bodemkaart klasseert het projectgebied als droog zand (ZbG) (zie fig. 5).

We bevinden ons dus in de Vlaamse zandstreek. Dit is een relatief laaggelegen streek waarvan de bodems afgezet zijn door poolwinden tijdens de laatste ijstijd (het Weichseliaan), zo'n 116.00 tot 11.500 jaar geleden. Meer specifiek maakt Varsenare deel uit van het Houtland, een zoals de naam doet vermoeden vrij bosrijk gebied, met de typische bomenrijen tussen de velden.

Op het Digitale HoogteModel (DHM) zien we dat het onderzoeksterrein hoog in het landschap ligt (zie fig. 6). We bevinden ons immers op de zandrug tussen Oudenburg en Brugge. Ten noorden van de zandrug beginnen de lageregelegen polders.

Om deze gegevens aan te vullen hebben we drie profielen geplaatst, verspreid over het onderzoeksterrein (zie fig. 7 tot 9). Uit deze profielen blijkt dat er weinig bodemontwikkeling heeft plaatsgevonden of dat de originele bodem is verdwenen. Het meest oostelijke profiel (profiel 1) kenmerkt zich door een sterke ophoging, dit in tegenstelling tot de andere profielen, waar de 30 cm dikke ploeglaag zich onmiddellijk boven de moderbodem (C-horizont) bevindt.

Uit profiel 1 blijkt dat de bodem zich hier lange tijd in natte toestand bevond, wat meteen een extra argument biedt voor de ophoging van dit gedeelte van het terrein.

Alle profielen vertonen een sterk homogene en organische ploeglaag, wat wijst op intensieve landbouw (in dit geval tuinbouw, waarvoor het terrein vroeger in gebruik was volgens de vroegere eigenaar).

Fig. 7: Sleuf 1 profiel 1

Fig. 8: Sleuf 2 profiel 2

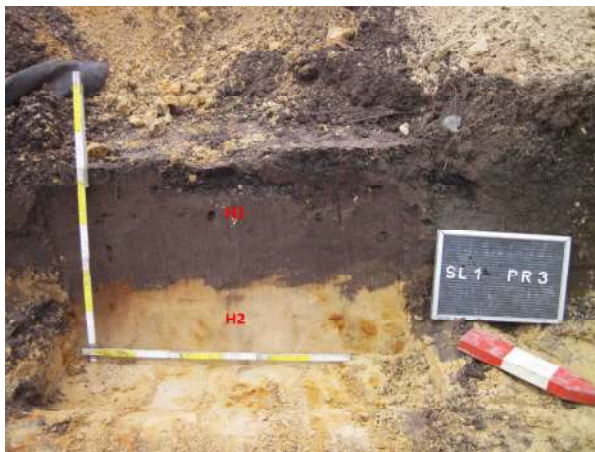

Fig. 9: Sleuf 3 profiel 3

4. Archeologische situering

In 1992 wordt een terrein ten noorden van het projectgebied verkaveld. Yann Hollevoet treft tijdens de aanleg van die verkaveling verschillende sporen aan die wijzen op een vroeg-middeleeuwse nederzetting, maar de volledige omvang kan nauwelijks achterhaald worden door de aanwezigheid van een boomkwekerij (cai.erfgoed.net).

Daarnaast zijn op diverse locaties in Varsenare Romeinse sporen aangetroffen. (cai.erfgoed.net).

5. Veldwerk

Om het archeologisch potentieel van de projectlocatie te bepalen trekken we op 17 november 2011 twee proefsleuven over de ganse lengte van de onbebouwde terreinen (zie fig. 10). Deze sleuven leveren vier archeologische sporen op: twee middeleeuwse grachtjes (**S7 en S8**) en twee middeleeuwse paalsporen (**S9 en S10**). De paalsporen langs de breedste gracht (**S7**) komen pas aan het licht wanneer we de gracht 10 cm verdiepen. Na couperen van zowel grachten als paalsporen blijkt dat deze respectievelijk 30 en 60 cm diep zijn (zie fig. 11). Doordat de palen dieper gefundeerd zijn dan de gracht denken we hier niet aan een beschoeiing, maar eerder aan een perceelsafsluiting.

Uit één gracht (**S7**) en één paalspoor (**S10**) is telkens één scherp gerecupereerd. In beide gevallen gaat het om een wandfragmentje van vol-middeleeuws aardewerk (12e-13e eeuw).

Bewoningssporen ontbreken op het terrein. De locatie heeft een off-site karakter.

Fig. 10: Grondplan

6. **Besluit**

Het proefonderzoek levert slechts vier archeologisch relevant sporen op. De sporen zijn allemaal te dateren in de volle middeleeuwen en wijzen op het off-site karakter van de site. Op basis hiervan is een vervolgonderzoek niet vereist. Wel willen wij u wijzen op het decreet op de bescherming van het archeologisch patrimonium van 30 juni 1993 (en latere wijzigingen en uitvoeringsbesluiten), wat o.a. aangifte van eventuele vondsten inhoudt, indien er tijdens de werken toch nog onverwachte vondsten zouden worden aangetroffen.

7. **Bibliografie**

<http://cai.erfgoed.net/>

http://www.giswest.be/artman/publish/cat_index_83.html

http://www.giswest.be/artman/publish/cat_index_103.html

<http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/14043>

http://www.kbr.be/collections/cart_plan/ferraris/ferraris_nl.html